Sodelavci, umetniki in oblikovalci DiTacta projekta avtorice Nataše Jovičić:
Izdelava risb: Zrinka Ostović
Tisk na steklo: Nino Bjelan
Oblikovanje zvoka: Dubravko Kuhta
Jezikovni pregled: mag. Mateja Jankovič Čurič
Prevod v angleški jezik: Gregor Pirš
Branje: Alenka Černelič Krošelj
Koordinatorka projekta: Alenka Černelič Krošelj, Posavski muzej Brežice
Razstavo je naročil Posavski muzej Brežice kot del projekta *Viteška dvorana: spomenik in baročna dvorana za doživetja dostopna vsem*
Projekt sta sofinancirala Ministrstvo za kulturo RS in Občina Brežice
Brežice, november 2016

. . . . . .

Izdal: Posavski muzej Brežice
Zanj: Alenka Černelič Krošelj, direktorica
Za tisk uredila: Andreja Matijevc
Naklada: 50
Tisk: ARtisk
Brežice, september 2018

Frančišek Karel Remb

(Radovljica, 1675—Dunaj, 1718): Avtoportret v Viteški dvorani gradu Brežice (Posavski muzej Brežice), ok. 1703.

Taktilna razstava

Posavski muzej Brežice

Spoštovani,

Posavski muzej Brežice, ki že od leta 1949 domuje v gradu Brežice, predstavlja dediščino regije Posavje od prazgodovine do sodobnosti. Z razstavami, programi, dogodki in sodelovanjem se trudimo predstavljati dediščino vsem, ki si jo želijo spoznati.
Med najbolj prepoznavnimi deli gradu je Viteška dvorana, ki jo je ok. leta 1703 poslikal v Radovljici rojeni slikar Frančišek Karel Remb (1675—1718). Med številne prizore je umestil tudi svoj avtoportret, ki priča o njegovem talentu, znanju in pogumu tudi danes.
Vabimo vas k spoznavanju avtoportreta s pomočjo taktilnih diagramov, ki jih je pripravila Nataša Jovičić. Besedilo je enako, kot ga poslušajo slepi in slabovidni ter nam vsem omogoča, da se vsaj delno poistovetimo tudi z njihovim doživljanjem umetnosti.

Alenka Černelič Krošelj

Zelena barva listja je v kontrastu z rdečo barvo obleke. Pomembno je poudariti, da nobena barva nikoli ni čista ali močna, ampak je pastelna. V njej je vedno veliko bele ali sive, modre, oranžne ali katere druge barve.
Tudi peti diagram je shematični, zelo poenostavljen, saj vanj ni mogoče vnesti vseh barvnih odtenkov. Razpored barv je včasih lažje opisati z besedami, kot jih prikazati z diagrami. Verjamemo, da z opisom in dotikom dosežemo boljše razumevanje umetniškega dela, saj različne teksture opazovalca napeljujejo na to, da je freska sestavljena iz številnih barv, ki jih je slikar uporabljal pri slikanju zidov in stropa cele dvorane.

Nekajkrat potujte z dotikom skozi ta diagram, s katerim smo želeli prikazati še eno možnost predstavitve te slike. Pomembno je vedeti, da je vsaka slika »odprto« delo, ki ga je mogoče razložiti na številne načine. Ko opazujemo sliko, smo del nje tudi mi sami. Ravno zato vsaka slika vsakemu od nas, vsakemu, ki jo opazuje, odpira neka druga vrata. Tako tudi ta slika pri opazovalcu ustvarja različne občutke, upamo pa, da smo vam jo s pomočjo taktilnih diagramov uspeli tudi dočarati.
Hvala Vam za kreativno doživetje slike, ki omogoča vsakemu opazovalcu popolnoma svobodno osebno doživetje. V tem pa je tudi odličnost vsakega umetniškega dela.

Analizirali smo 4 diagrame, ki so nas privedli do zadnjega, na katerem prikazujemo kompozicijo in poimenujemo barve, ki se nahajajo na freski. Barva je element oblike in je v naslednjem diagramu shematično prikazana s pomočjo različnih struktur.

Sedaj podrobno raziščimo diagram številka 5

Na tem diagramu za vas ni več presenečenj. Spoznali ste kompozicijo, ki ste jo raziskovali korak za korakom.
Cilj zadnjega diagrama je prikaz kompozicije, barv in njun odnos na sliki. Z različnimi teksturami, s katerimi so označena polja, so prikazane barve. Vsaka tekstura predstavlja drugo barvo. Tako smo oblikovali paleto barv, ki jih je mogoče predstaviti slepemu opazovalcu.
Arhitektura je sivorjava. Na levi strani diagrama predstavljajo sivi zid vzporedne nežno poševne linije. Moški je oblečen v rdečo obleko, prikazano s pikicami, valovite linije v ozadju slavoloka predstavljajo zeleno drevo, ki ga nismo omenjali v prejšnjih diagramih.

AVTOPORTRET

Sem Nataša Jovičić, umetnostna zgodovinarka in avtorica te taktilne, multisenzorične razstave, namenjene slepim in slabovidnim osebam. S pomočjo dotika in zvoka bi vas rada seznanila z izjemnim delom umetnika Frančiška Karla Remba, ki se nahaja v Viteški dvorani Posavskega muzeja Brežice, Slovenija.
Za uživanje v tej izkušnji ni potrebno posebno umetnostnozgodovinsko znanje, upam pa, da boste med vodenjem skozi umetniško delo in razlago tega doživeli nekaj novega. Ta izkušnja bo zanimiva tudi videčim obiskovalcem, saj interpretacija, namenjena slepim in slabovidnim, nudi drugačen pristop od tistega, ki je namenjen videčim. Vabim vas k poslušanju avdio-vodiča in dotikanju steklenih taktilnih diagramov. Med poslušanjem in dotikanjem boste imeli možnost doživeti to umetniško delo, kot smo ga prilagodili in prenesli v taktilne diagrame za vaše lastno doživetje dotika.
Upam, da bo ta izkušnja učenja za vas zanimiva in da boste dobili tudi novo motivacijo in vzbudili radovednost, da se še več naučite o umetniških delih.

Začnimo

Avtor freske Frančišek Karl Remb se je rodil leta 1675 v Radovljici, umrl je leta 1718 na Dunaju. Svoj Avtoportret je naslikal kot del velike Viteške dvorane Posavskega muzeja Brežice, ki jo je poslikal leta 1703. Velikost dela poslikave, ki prikazuje avtoportret umetnika, je približno 110 x 86 cm.
Na podstavku (postamentu) pred vami se nahaja pet steklenih taktilnih diagramov velikosti 30 x 30 cm, ki prikazujejo navedeno umetniško delo, del freske avtorja Frančiška Karla Remba.

D1/5 je podrobnost slik, ki prikazuje moški lik, ki stoji, to je Avtoportret slikarja.
D2/5 je podrobnost slike, ki prikazuje prostor/arhitekturo, v kateri se nahaja moški lik.
D3/5 je podrobnost slike, ki prikazuje združena diagrama 1 in 2.
D4/5 je podrobnost slike, ki prikazuje glavo slikarja.
D5/5 je zmanjšana reprodukcije cele slike, ki pojasnjuje kompozicijo in barve.

Sedaj raziskujemo diagram s številko 4

Diagram številka 4 prikazuje podrobnost – slikarjevo glavo. Iz kompozicije smo izpostavili samo del glave in poprsja.
Pojdite s prsti skozi cel diagram.
Valovite linije v zgornjem delu diagrama predstavljajo slikarjeve lase. Slikar jih je na freski upodobil zelo skrbno, so mehki in kodrasti. Glava je obrnjena k opazovalcu. Obraz je naslikan frontalno. Dve mali horizontalni liniji, pod katerima se nahaja pika znotraj ovala glave, označujeta slikarjeve oči. Oči so usmerjene proti opazovalcu. Pod očmi je naslikan nos, ki je v našem diagramu označen z vertikalno linijo. Usta so bolj polna in zaprta.
Obleka je prikazana s polno površino, s pikami izpolnjena površina pa predstavlja krzneni ovratnik, ki na freski oddaja mehkobo materiala.

Podrobno raziščimo diagram številka 3

Sedaj se malo ustavimo in v mislih združimo prva dva pregledana diagrama. Ko jih združite v mislih, boste ustvarili sliko, ki jo prikazujemo s taktilnim diagramom številka 3. Slikar, ki smo ga opisali v diagramu 1, je vključen v arhitekturo, opisano v diagramu 2.
Če začnete z branjem diagram s spodnje strani kadra slike, boste opazili, da se moški lik nahaja na podestu, kar dokazuje površina, ki se stika z zidom na desni. Lik je v središču kompozicije in ga obkroža arhitektura – slavolok.

Skrbno raziščimo diagram številka 1

Najprej je treba poudariti, da vas bomo v sliko kot celoto in njeno kompozicijo vpeljali skozi podrobnosti, korak za korakom. Na koncu bomo pokazali zaključeno umetniško delo, to je pomanjšano reprodukcijo slike, ki bo razložila kompozicijo slike in barve.
Po korakih bomo v taktilne diagrame, ki so pred vami, dodajali dele slike, da boste lahko v mislih kot sestavljanko združili vseh pet diagramov. Tako se pri opazovalcu (obiskovalcu) ustvarja predstava o »rasti« slike, o njeni sestavi. Postopoma bomo izpolnili prostor taktilnih diagramov, tako kot slikar izdela fresko na zidu. Poskušali bomo gledati celovito, dodajati del za delom in tako ustvariti celoto.

Od podrobnosti slike potujemo proti celoti; pa začnimo

Pred vami je diagram številka 1. Dotaknite se ga s prsti, da boste začutili robne linije vertikalnega pravokotnika, ki označuje okvir. To je kader slike, v katerega je slikar umestil svoj Avtoportret, sebe, ki stoji pred nami in nas gleda – nas, opazovalce.
Od robov slike pojdite proti sredini kadra. Pod prsti boste začutili krožno linijo, ki predstavlja umetnikovo glavo. S prsti poiščite ovalno obliko. V sredini ovala se nahajajo pikice, ki predstavljajo oči.

Glavo obkrožajo dolgi lasje, ki so bili v času baroka običajni za moške. Lasje so prikazani z izpolnjeno ovalno površino.
Počasi sledite robni liniji od glave navzdol. Opazili boste, da sledite silhueti moškega lika, ki stoji pred vami. Slikarjeva obleka je označena s poljem, zapolnjenim s pikami. Oblečen je v eleganten plašč z bujnim ovratnikom, verjetno iz krzna, pod njim je oblečen v telovnik.

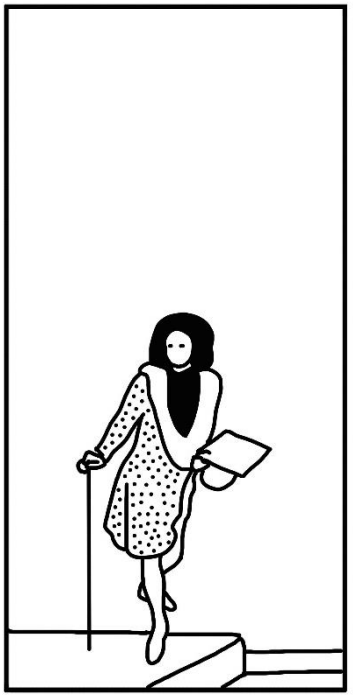

Moški lik je naslikan, kot da odhaja s površine slike. Ta učinek je dosežen tako, da je desna noga v razkoraku pred levo. Daje vtis, kot da bo zaplesal in ne stal. Ta plesni razkorak je značilnost tega časa. Slikar je oblečen skladno z modo 18. stoletja.
Desna roka slikarja je naslonjena na elegantno palico, a v levi roki drži paleto z barvami in čopiči.
Palica in desna noga se dotikata površine podesta, na katerem lik stoji.
Glede na to, da je naslikan avtoportret, skušajmo razbrati (prebrati), kaj nam želi slikar povedati o sebi.
Glede na to, da v rokah drži paleto z barvami, želi sporočiti, da je njegov poklic pomemben del njegove istovetnosti.

Z resnim izrazom in pogledom, usmerjenim v opazovalca, pošilja sporočilo moči in odločnosti. Prav to je potrebno mojstru za izdelavo freske … Te zahtevajo odločnost, posebno moč in virtuoznost.
Slikar je najbolj izpostavljen in je najbližje opazovalcu.
Za njim je del arhitekture, ki jo bomo opazovali v naslednjem diagramu, v diagramu številka 2.

Raziščimo diagram številka 2
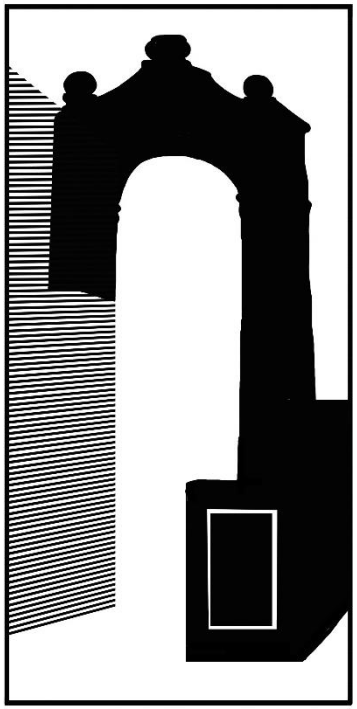
Diagram 2 prikazuje podrobnost – del arhitekture, pred katero stoji slikar. To je slavolok, ki verjetno predstavlja vhod v palačo. Na diagramu je prikazan kot izpopolnjena površina. Pojdite s prsti skozi celo površino, da boste začutili njegovo velikost.
Arhitektura zavzema velik del kompozicije.
Slavolok se na desni strani na spodnji polovici slike razširja – nadaljuje v širok zid. Površina na levi strani diagrama, zapolnjena s horizontalnimi vzporednimi linijami, prikazuje stranski (bočni) del zgradbe.
Oblika slavoloka v arhitekturi nujno prikliče v spomin rimske slavoloke, ki so bili grajeni v čast zmage.